

مباحث خارج اصول فقہ

استاد معظم

حضرت آیت اللہ حسینے گرگانے مدظلہ العالی

«اجتماع امر و نہی»

شمارہ: ۲۸

محقق خوئی رحمته الله در قسم دوم آنجایی که عبادت منهی عنه بدل دارد، می‌فرماید: نهی در این قسم متعلق به حصه‌ی خاصه‌ای از واجب گرفته‌مانند نهی از صلاة در حمام و در مواضع تهمت و همانند اینها، و از جهت دیگر اینکه این نهی، نهی تنزیه‌ی است و تحریمی نمی‌باشد.

بنابراین، این نهی موجب تقیید اطلاق طبیعت مأمور بها به غیر این حصه‌ی منهی عنها نمی‌شود.

نهی متعلق به حصه‌ی خاصه از عبادت سه قسم است:

۱. نهی ارشاد به این است که این حصه‌ی از عبادت مقرون به مانع می‌باشد، یعنی همین خصوصیتی که موجب شده حصه شود، خود مانع از عبادت است مانند نهی از صلاة در غیر مأكول اللحم (لا تصل فیما لا یؤکل لحمه) و لا تصل فی النجس و فی المیتة و... این نواهی جمعاً ارشاد به مانعیت این امور از صلاة و تقیید صلاة به عدم اینهاست.

امثال این نواهی در ابواب عبادات و معاملات ظهور در ارشاد به مانعیت دارند به مقتضای فهم عرفی، چنان‌که اوامر وارده در ابواب عبادات و معاملات ارشاد به جزئیّت و شرطیت دارند، البته این‌گونه نواهی در هر دو باب فراوان هستند، همان‌گونه که اوامر زیاد هستند.

خلاصه‌ی کلام اینکه امر و نهی اگر چه فی نفسها ظهور در مولویت دارند، پس بدون قرینه امکان حمل بر ارشادیت را ندارند، جز اینکه اوامر و نواهی وارده در ابواب عبادات و معاملات تبدیل به ارشادیت شده‌اند و لذا ظهور در ارشاد بودن دارند به مقتضای تفاهم عرفی.

با توجه به سخنانی که ملاحظه نمودید، نواهی وارده در مقام بحث لا محاله تقیید می‌زنند اطلاق عبادت و معامله را به غیر از حصه‌ی منهی عنها، و لذا اطلاق عبادت و معامله انطباق بر این موارد و حصه‌های خاصه را ندارند، و به همین احادی اشکال ندارد در دلالت این نهی بر فساد در عبادات و معاملات چون‌که این نواهی موجب تقیید مأمور به به غیر از این حصه‌ی منهی عنها می‌شود پس این حصه خارج از تحت امر می‌شود، و با عدم انطباق،

امکان ندارد حکم به صحت این صلاة در حمام بشود، به دلیل اینکه صحت منتزع از انطباق مأمور به بر فرد مأتی به است، اما اگر فرض شود که مأمور به منطبق بر منهی عنه نیست امکان ندارد اصلاً که حکم به صحت شود. نتیجه‌ی سخن این می‌شود که بدون شبهه این قسم از نهی موجب تقييد عبادت یا معامله به غیر از این فرد منهی عنه می‌شود، بنابراین، فرد منهی عنه از افراد عبادت یا معامله نیست، در نتیجه این چنین عبادتی و یا معامله‌ای فاسد می‌باشد.